

TEZAUROL MONETAR DESCOPERIT LA CUNȚA (JUD. ALBA) DATÂND DIN SEC. XIX – XX

Angela Mureșan

În vara anului 2000 cu ocazia prașilei porumbului, Cunțan I. călcând mai spre marginea lotului său din hotarul satului Cunța, unde terenul cobora, a alunecat dislocând o bucată de pământ. În acel moment din locul respectiv "au început să curgă monede". Deci monedele care urmează să fie prezentate sunt rezultatul unei descoperiri întâmplătoare, ele fiind depuse probabil într-un sac de pânză care a putrezit în timp, la locul descoperirii nefiind găsite urme de vas ceramic sau alt recipient metalic. Tezaurul numără 1650 de monede, piese de 10 și 20 helleri sau filleri.

LISTA MONEDELOR

Austria

Francisc Iosif I (1848 –1916)

1 - 482 Piese de 10 helleri (nichel emise 1892-1911)

1892, Y¹ .,1, p. 29, nr. 29
1893, (91)*,Y,p. 29, nr. 29
1894, (101),Y, p. 29, nr. 29,
1895, (174),Y,p. 29 nr. 29
1907, (23),Y,p. 29 nr. 29
1908, (17), Y,p. 29 nr. 29
1909, (44), Y,p. 29 nr. 29
1910, (27),Y, p. 29 nr. 29
1911, (4), Y, p. 29, nr. 29

483 – 714. Piese de 10 helleri (cupru –nichel –zinc)

1915, (232), Y, p. 29, nr. 31

715 – 754. Piese de 10 helleri

1916, (40), Y, p. 29, nr. 31

755 – 822. Piese de 10 helleri (cu stema Austriei)

1916, (68), Y, p.29 nr. 32

823 - 851 Piese de 20 helleri (Ni)

1892 Y, p. 29, nr. 30
1893 (10) Y,p. 29,nr. 30
1894 (8) Y,p. 29, nr.30
1895 (4) Y, p. 29,nr. 30
1907 (2) Y, p.29 nr. 30
1908 Y, p. 29 nr. 30
1911 Y, p. 29, nr. 30
1914 Y, p. 29 nr. 30
1916 Y, p. 29, nr. 30

¹ R.S. Yeoman, A Catalog of Modern World Coins,Racine,Wisconsin, 1964 . Il vom cita "Y".

*Cifrele din paranteza reprezinta numarul de piese de acelasi fel.

UNGARIA

Ferencz Iozsef I (1848- 1916)

852 – 1294. Piese de 10 filleri (1892-1909, nichel)

- 1892, (6) K. B. Y, p. 233, nr. 25
- 1893, (55) K. B., Y, p. 233, nr. 25
- 1894, (217) K B Y p 233,nr. 25
- 1895, (47) K. B., Y, p 233, nr. 25
- 1908, (47) K. B.,Y, p. 233, nr. 25
- 1909, (71) K. B. Y, p. 233, nr.25

1295 – 1623. Piese de 10 filleri (cupru nichel zinc)

- 1915, (278) K. B., Y, p. 233, nr. 27
- 1916, (51) K. B., Y, p. 233 nr.27

1624 – 1650. Piese de 20 filleri (1892- 1914)

- 1892, K. B. , Y, p. 233, nr. 27
- 1893, (12) K.B., Y, p.233, nr.27
- 1894, (6) K. B., Y, p.233,nr. 27
- 1908, (4) K. B., Y, p. 233,nr. 2
- 1914, (4) K. B., Y,p. 233, nr.27

Reforma monetară a monarhiei Austro – Ungare s-a realizat prin Legea din 1892, care pune în aplicare legea nr . XVII din 1892 ce prevede că - sistemul bănesc al monarhiei bazat pe moneda de argint austriacă se înlocuiește cu monometalismul aur, iar unitatea monetară a noului sistem este coroana egală cu 100 helleri sau filleri².

Conform acestei legi au fost emise piese de 10 și 20 coroane aur ca monede principale de aur și ca piese divizionare erau piesa de o coroană de argint - semnul unității monetare a noului sistem -, piesele de 10 și 20 helleri de nichel și de 1 și 2 helleri de bronz³.

Puterea circulatorie a pieselor de 10 și 20 helleri sau filleri, pentru că ei constituie obiectul tezaurului nostru de care ne ocupăm era limitată, atât în ce privește plățile între particulari cât și plățile efectuate prin casele statului și ale instituțiilor publice⁴.

Între anii 1901 și 1910 în circulația monetară internă moneda uzuală a rămas moneda divizionară, mai ales piesele de nichel și bronz .Monedele tezaurului nostru sunt emisiuni din nichel austriece, de 10 și 20 helleri, emise între 1892 – 1911 respectiv 1892 - 1914, iar piesele de 10 helleri din cupru - nichel - zinc sunt emise între 1915 și 1916. Toate emisiunile de helleri provin din monetăriile austriece, probabil Viena, iar monedele nu poartă sigle de monetărie. Monedele de 10 și 20 filleri sunt emisiuni din nichel ungurești dintre anii 1892 - 1909 și 1892 –1914, iar emisiunile de 10 filleri din cupru – nichel – zinc sunt emise între anii 1914 – 1916. Toate aceste piese, provin din monetăria Ungariei - Kormocbanya – și poartă sigla acestei monetării - K . B. În timpul războiului între anii 1914 –1916 aliajul din care au fost făcute monedele era cupru nichel zinc, iar în perioada 1915 – 1918 au fost bătute din fier, piesele de 2 și 20 helleri între 1915 –1916 în timpul lui F. Iosif I și apoi în timpul lui Karol între 1917-1918⁵. În tezaurul nostru se găsește o singură piesă de 20 helleri emisiune 1916 din fier .

Tezaurul descoperit la Cunța are în compoziția sa atât piese din nichel cât și piese din cupru nichel zinc, excepție făcând piesa amintită.

² Costin C. Kirițescu, Sistemul bănesc al leului și precursorii lui, Institutul de Studii Economice, vol. II, 1967, p. 216-217.

³ Ibidem, p. 223.

⁴ Ibidem, p. 223.

⁵ R. S. Yeoman, op. cit., p. 29-30.

Valoarea nominală a tezaurului pentru cele 1594 monede de câte 10 helleri și 56 monede de câte 20 de helleri, în total 1650 piese, este de 17060 helleri sau filleri = 170,60 coroane.

Cu această sumă la începutul secolului XX se puteau plăti salariile unui număr de 46 muncitori minieri pe o zi de muncă în Banat, unde salariul acestora pe o zi era cuprins între 1,80 și 3.70 coroane sau se puteau plăti salariile unui număr de 68 muncitori minieri pe o zi de muncă la Baia Mare unde acestea erau mai reduse între 0,60 și 2,50 coroane. Salariile în exemplul dat au fost calculate la sumele maxime de 3,70 respectiv 2,50 coroane⁶. De asemenea cu valoarea nominală a tezaurului nostru în 1913 se puteau cumpăra fie 7,68 chintale de grâu la prețul de 22,19 coroane chintalul, fie 11 chintale porumb la prețul de 15,45 coroane chintalul⁷.

Aceste date ne evidențiază situația social economică din Transilvania și Banat la începutul sec. XX, situație grea mai ales pentru populația din Transilvania prost plătită și care a suportat toate reformele monetare făcute de monarhie pe spinarea sa, fiind păgubiți în urma deselor preschimbări monetare care nu se făceau la valoarea nominală și deținătorii pieselor suptau pierderile față de valoarea nominală a monedelor înlocuite. Crizele economice de la începutul secolului XX s-au reflectat în scăderea nivelului de trai și au adus populația Transilvaniei într-o precară situație economică

Tezaurul nostru a fost îngropat probabil în preajma evenimentelor petrecute în Transilvania la sfârșitul războiului și cu ocazia pregătirii actului Marii Uniri din 1918.

LE TRESOR MONETAIRE DU XIX-E ET- XX-E S. DECOUVERT A CUNȚA

Résumé

Le trésor a été découvert fortuitement pendant l'été 2000, dans le village de Cunța (dép. d'Alba), sur le terrain agricole appartenant à Cunțan Ioan. Il comprend 1650 monnaies, en pièces de 10 et 20 phillères, en nickel et cuivre, nickel, zinc, émises entre 1892 et 1916. Les pièces en provenance des ateliers autrichien ne portent pas de marques, en revanche celles émises en Hongrie portent la marque K. B. de l'atelier de Kormocbanya.

La valeur nominale des 1594 pièces de 10 phillères et des 56 pièces de 20 phillères est de 17060 phillères, c'est à dire 170,060 couronnes.

Le trésor a été enterré probablement suite aux événements déroulés en Transylvanie entre la fin de la Première Guerre et la grande Union de 1918.

⁶ Costin C. Kirițescu, op. cit., p. 236 (salariul pe o zi de muncă).

⁷ Ibidem, p. 237 (prețul cerealelor).